

Η ορχήστρα του «Τιτανικού» και το παγόβουνο που πλησιάζει

Του **Αχιλλέα Ζαπράνη**,
πρύτανη
του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Την περίοδο της κρίσης (2009-2014) πάνω από 20.000 επιστήμονες μετανάστευσαν στο εξωτερικό έναντι περίπου 2.500 για την περίοδο 2000-2004. Οι 12.000 καθηγητές των ΑΕΙ το 2009 ήταν λίγο πάνω από 9.000 το 2014 και την επόμενη χρονιά θα είναι περίπου 8.000. Ταυτόχρονα οι πύλες των πανεπιστημίων παραμένουν ερμητικά κλειστές για τους νέους επιστήμονες, που θέλουν να ακολουθήσουν ακαδημαϊκή καριέρα στην πατρίδα τους. Η κοινωνική επένδυση δημιουργίας νέων επιστημόνων, που χρηματοδοτείται από το υστέρημα του ελληνικού λαού, έχει πλήρως απαξιωθεί και προσφέρεται ως "δώρο" στις οικονομίες και κοινωνίες άλλων λαών. Αυτή η χαμένη γενιά των νέων επιστημόνων είναι ένα εθνικό όνειδος με πολύπλευρες επιπτώσεις στην ελληνική κοινωνία, που θα γίνουν εμφανείς τα επόμενα χρόνια.

Η κρατική επιχορήγηση που αφορά το σκέλος των λειτουργικών δαπανών των ΑΕΙ έχει μειωθεί στο 40% αυτής του 2009. Για πρώτη φορά τα ΑΕΙ δεν έχουν λάβει ούτε ένα ευρώ επιχορήγηση από την αρχή της χρονιάς, αντιθέτως τα

αποθεματικά τους, όπου αυτά υπήρχαν, τοποθετήθηκαν στο κοινό κεφάλαιο της ΤτΕ.

Το ελληνικό πανεπιστήμιο, χωρίς πόρους, χωρίς ηθικό, με καθηγητές που στη μεγάλη τους πλειοψηφία λαμβάνουν αμοιβές στα όρια της ένδειας, εσωστρεφές και χωρίς κανενός είδους κατεύθυνση, πόσο μάλλον στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης, οδεύει σχεδόν αμέριμνα προς το παγόβουνο που πλησιάζει. Γιατί είναι θέμα χρόνου να τεθεί μετ' επιτάσεως το ζήτημα κατά πόσον η ελληνική οικονομία μπορεί να υποστηρίξει το υφιστάμενο μέγεθος της ανώτατης εκπαίδευσης και φυσικά κατά πόσον τα χρήματα του ελληνικού λαού αξιοποιούνται με το δέοντα τρόπο αναφορικά με την ποιότητα των σπουδών που παρέχονται. Όποιος δεν το βλέπει είτε εθελουφλεί είτε είναι βολεμένος με την υπάρχουσα κατάσταση ή εξυπηρετεί σκοπιμότητες. Όλοι γνωρίζουμε ότι όποιος έχει την οικονομική δυνατότητα επιλέγει για το παιδί του σπουδές στο εξωτερικό. Γιατί άραγε;

Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές στον παγκόσμιο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης συντελούνται κοσμογονικές αλλαγές. Όλοι προσπαθούν να ισχυροποιήσουν τη θέση τους, να κατακτήσουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο κομμάτι της πίτας των αλλοδαπών φοιτητών και των διεθνών πόρων που δεν προέρχεται από κρατική επιχορήγηση. Συνεργασίες, ίδρυση παραρτημάτων, συμμετοχή σε δίκτυα πανεπιστημίων. Και μη φανταστείτε ότι αυτά αφορούν μόνον τα καθιερωμένα πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής. Μια ματιά στη γειτονιά μας, στο τόξο που αρχίζει νότια από την Κύπρο, συνεχίζει ανατολικά με την Τουρκία και καταλήγει στους βόρειους γείτονές μας, είναι αρκετή, για να απογοητεύσει

και τον πλέον αισιόδοξο, όταν συνειδητοποιήσει τη συνεχώς αυξανόμενη δυναμική και το εύρος των αλλαγών που συντελούνται. Με αυτήν την αμέριμνη ρότα που ακολουθούμε σήμερα το ρυάκι των ελλήνων φοιτητών που κατευθύνονται σε πανεπιστήμια της Κωνσταντινούπολης και άλλων τουρκικών πόλεων σύντομα θα εξελιχθεί σε χείμαρρο, αλλά τότε θα είναι μάλλον αργά, γιατί ο «Τιτανικός» της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης δεν θα έχει αποφύγει τη μοιραία συνάντηση.

Και ενώ αυτή είναι η ζοφερή πραγματικότητα, η αντίδρασή μας απλώς δεν υπάρχει. Γιατί, όσο καλόπιστα κι αν διαβάσω το νομοσχέδιο του ΥΠΟΠΑΙΘ, στο κομμάτι που αφορά τα ΑΕΙ δεν βλέπω τίποτε που να παραπέμπει σε στοιχειώδη συνειδητοποίηση του μεγέθους του προβλήματος.

Για να είμαι ακριβής, βλέπω μάλλον το αντίθετο. Η δυνατότητα ίδρυσης μεταπτυχιακών προγραμμάτων στην αγγλική γλώσσα καταργείται. Η δυνατότητα ίδρυσης παραρτημάτων στο εξωτερικό καταργείται. Το μόνιμο αίτημα ίδρυσης εξ αποστάσεως προγραμμάτων σπουδών με αμοιβή για ακόμη μία φορά δεν ικανοποιείται. Γιατί άλλωστε; Είναι καλύτερα να πληρώνουμε διδάκτρα στα πανεπιστήμια των αδελφών μας στην Κύπρο, καθώς εμείς έχουμε λυμένο το οικονομικό μας πρόβλημα, με ένα γενναϊόδωρο και οικονομικά ισχυρό δημόσιο, που αντιμετωπίζει την παιδεία ως επένδυση πρώτης γραμμής. Διεθνοποίηση και εξεύρεση πόρων είπατε; Μακριά από εμάς.

Η ορχήστρα του Τιτανικού παίζει αμέριμνους ρυθμούς. Επαναφέρει την "έννοια" του ασύλου! Αλήθεια από ποιους κινδυνεύει το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο, αν όχι από αυτούς που διαχρονικά χρησιμοποιούν το άσυλο ως ασπίδα; Ποιος είναι αυτός που δεν μπο-

ρεί να εκφράσει ελεύθερα τις απόψεις του στους πανεπιστημιακούς χώρους και χρειάζεται ειδική νομοθετική ρύθμιση, που θα προστατεύει αυτό το δικαίωμα;

Σε ποιον "κλείνει το μάτι" το άρθρο 10 του νομοσχεδίου, που δίνει τη δυνατότητα το εξάμηνο και η εξεταστική να παρατείνονται ουσιαστικά κατά το δοκούν; Ποια είναι τα γεγονότα που μπορούν να εμποδίσουν τη διεξαγωγή των μαθημάτων; Μήπως, λέω μήπως, οι καταλήψεις, που, εφόσον δεν αποτελούν "ποινικό αδίκημα", προστατεύονται από το άσυλο; Σε τι αποσκοπεί η κατάργηση της δυνατότητας ηλεκτρονικής ψηφοφορίας; Γιατί οι κάλπες που μεταφέρονται στις πλάτες από κάποιους είναι αποδεκτή πιθανότητα και μέρος της πανεπιστημιακής ζωής;

Σε τι αποσκοπεί η αυξημένη συμμετοχή των φοιτητών στα πολυμελή όργανα διοίκησης (30% στη σύγκλητο, 20% στις γενικές συνελεύσεις των τμημάτων); Πολύ περισσότερο μάλλον θα θεωρείται εκσυγχρονισμός η σημαντική πιθανότητα να εκλεγεί πρύτανης σπηριγμένος στις ψήφους των φοιτητών, την ώρα που μειοψηφεί στις ψήφους των καθηγητών. Δεν ακούσαμε ποτέ τίποτε για τη συνδιαλλαγή ανάμεσα στις φοιτητικές παρατάξεις και τις διοικήσεις των πανεπιστημίων; Ποιος τελικά ευθύνεται για την αισθητική καφενείου, αποθήκης και υπό κατάληψη εγκαταλειμμένου κτιρίου που εμφανίζουν τα περισσότερα από τα ελληνικά ΑΕΙ; Αυτή η μοναδική πρωτιά σε όλο τον κόσμο μάλλον πρέπει να διαφυλαχτεί ως κόρη οφθαλμού. Σε τελική ανάλυση ο πολιτισμός είναι αισθητική και μάλλον αυτό είναι το επίπεδο του πολιτισμού μας.

Η ορχήστρα του «Τιτανικού» παίζει αμέριμνους ρυθμούς. Το παγόβουνο πλησιάζει.